

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з японської філології
на тему:

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СИНОНІМІЧНОЇ ЛЕКСИКИ
ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

Студентки групи Яп05-21
факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання
Освітньої програми:
Японська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно),
перша – японська
Мервінської Наталії Сергіївни

Науковий керівник:
викладач Шепельська Ірина Юріївна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	6
ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИЧНОЇ СИНОНІМІЇ У ЯПОНСЬКІЙ МОВІ	6
1.1. Поняття “лексична синонімія” у японській мові.....	6
1.2. Класифікація лексичних синонімів у японській мові за етимологічним, структурним та семантико стилістичним критеріями	7
Висновки до розділу 1	11
РОЗДІЛ 2	13
ІСТОРИЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ЛЕКСИЧНОЇ СИНОНІМІЇ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ	13
2.1. Вплив Китаю на розвиток лексичної синонімії японської мови	13
2.2. Розвиток лексичної синонімії у період ранніх контактів з Європою та після реставрації Мейджі	14
2.3. Розвиток лексичної синонімії після поразки у Другій світовій війні	16
Висновки до розділу 2	16
РОЗДІЛ 3	18
ВИКОРИСТАННЯ СИНОНІМІЧНОЇ ЛЕКСИКИ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ	18
3.1. Використання синонімічної лексики японської мови в усній мові.....	18
3.2. Використання синонімічної лексики японської мови у письмовій мові та літературі.....	24
3.3. Способи пошуку синонімів та визначення відтінків їх значень	27
Висновки до розділу 3	29
ВИСНОВКИ	31
要約	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	34

ВСТУП

Один елемент дійсності можна відобразити семантикою багатьох слів. Саме такі слова, які мають значення, що повністю або частково збігаються, називаються синонімами. Вони забезпечують точність висловлення думки, різнобарвність мовлення. Синоніми – важлива частина лексики будь-якої мови, але саме у японській мові вони займають особливе становище.

У японській мові співіснують слова таких типів лексики як ваго (утворені з японських елементів), канго (утворені із запозичених китайських елементів) та гайрайго (слова, запозичені з інших мов), відповідно, завдяки такому поділу лексичного шару мови утворюється велика кількість синонімічних рядів, які у свою чергу є ядром лексико-семантичних груп. Саме лексичний шар є найбільш рухомим у мові, а отже існує багато чинників впливу на нього, одними з яких є глобалізація. Цей процес і є причиною збагачення гайрайго, та поширення використання синонімів іншомовного походження серед носіїв мови.

Не зважаючи на те, що слова утворені з японських елементів теж займають чітку позицію в усному мовленні японців, популярність використання запозичень з інших мов зростає з кожним днем. Саме сучасна молодь стає основним рушієм цієї хвилі, намагаючись уподібнитися Заходу.

Актуальність цієї теми обумовлена зростанням темпів глобалізації, а оскільки Японія займає провідне місце серед країн світу, вплив цього процесу на японську мову вагомий. Однією з найбільш уживаних мов світу є англійська, і саме її лексика вже протягом довгого часу набуває в Японії регулярного вжитку в усіх сферах життя, попередньо підлаштувавшись під закони мови реципієнта. Така тенденція до активних запозичень утворює нові можливі області досліджень сучасної синонімії японської мови.

Метою дослідження є обґрунтувати значущість використання синонімічної лексики у сучасній японській мові, а також розкрити сутність поділу сфер вживання

синонімів різних шарів лексики японської мови, з метою прослідити етапи розвитку японської лексичної синонімії протягом різноманітних впливів інших мов.

Завдання:

1. Розкрити поняття а “синоніми” у сучасній японській мові;
2. Дослідити джерела появи синонімів у японській мові
3. Дослідити сфери використання синонімічної лексики у японській мові та їх диференційованість
4. Обґрунтувати значущість використання синонімів у японській мові.

Об’єктом дослідження є синонімічна лексика японської мови

Предметом дослідження є особливості використання синонімічної лексики сучасної японської мови з огляду на поділ лексичного шару мови на канґо, ваґо та гайрайґо.

Матеріалами дослідження для цієї роботи слугували різноманітні словники та глосарії з використання синонімів японської мови, а також розмовна мова носіїв та тексти технічної, літературної та інших стилів мови.

У ході дослідження особливостей використання синонімічної лексики, було використано декілька **методів дослідження**, а саме: метод субституції, яким зазвичай послуговуються для вивчення синонімії та значень слова, компонентно-опозитивний, що допоміг проаналізувати семантичні поля слів-синонімів, а також метод опитування, використання якого допомогло зробити висновки щодо диференційованості синонімічної лексики у письмовій та усній мові.

Наукова новизна: дослідження сфер використання та походження синонімів різних шарів лексики японської мови отримало подальший розвиток для більш точного трактування їх значень, розширення методології наступних досліджень, що покращуватиме розуміння відтінків значень синонімів як носіями мови, так і тими, хто її вивчає.

Практична значущість: дослідити особливості використання синонімічної лексики сучасної японської мови у наукових текстах, писемній мові та усному

мовленні, використовувати отриманий матеріал для доцільного вживання тих чи інших синонімів у спілкуванні з носіями мови та на письмі, а також для створення нових та поповнення вже існуючих глосаріїв та синонімічних словників з японської мови.

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИЧНОЇ СИНОНІМІЇ У ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

1.1 Поняття “лексична синонімія” у японській мові

За найширшого визначення синонімів 同義語 /до:гіго/ під ними розуміють слова однієї частини мови та еквівалентні до слів фразеологічні звороти, які за різного звучання називають одне і те саме явище об'єктивної дійсності, тотожні чи близькі за значенням, але відмінні за відтінками основного спільного для кожного з них значення і / або належністю до різних функціональних стилів (Комісаров та Комарницька, 2012, с. 151). Існує також поняття 類義語 /руйгіго/, яке позначає саме слова (а не граматичні конструкції, наприклад), що мають однакове, або майже однакове значення. Тобто, у порівнянні з ним, 同義語 /до:гіго/ вживається рідше та має більш широке значення, що включає у себе більш загальні та специфічні поняття, такі як «антоніми» та «гіпоніми». Саму ж синонімію у японській мові позначають словом 同義性 /до:гісей/ та визначають як тип семантичних зв'язків мовних одиниць, суть якого полягає у частковому або ж повному збігові їхніх значень.

Синонімія як така присутня на багатьох рівнях мови. А отже поділяється, відповідно, на фонетичну, словотвірну, фразеологічну, граматичну та лексичну синонімію, про яку, власне, буде йти мова далі.

В японській мові лексична синонімія, як і в будь-якій мові, описує випадки, коли два або більше слів мають одне й те ж значення або дуже схожі значення і можуть бути взаємозамінними в більшості таких випадків. Варто зазначити, що джерел лексичної синонімії у мові декілька. Наприклад вона виникає між питомим та запозиченим словами, між діалектним та загальнолітературним словами, а також між словом загальнолітературної мови і його відповідником у сленгові чи жаргоні. Цікаво, що у випадку виникнення синонімії між питомим та запозиченим словом буває

максимальний збіг понять, хоча зазвичай питоме слово ширше за значенням ніж запозичене. Прикладами можуть слугувати наступні слова: 愛国主義 /айкокушюгі/ – ナショナリズム /нашьонаридзуму/ *націоналізм* (при цьому перше слово означає не лише *націоналізм*, а й *патріотизм*) (Комісаров та Комарницька, 2012).

Беручи до уваги те, що у японській мові співіснують слова таких типів лексики як ваго (утворені з японських елементів), канго (утворені із запозичених китайських елементів) та гайрайго (слова, запозичені з інших мов), утворюється велика кількість синонімічних рядів, які у свою чергу є ядром лексико-семантичних груп. Наприклад: 愛する /айсуру/, 恋する /койсуру/, 慕う /шітау/, 惚れる /хореру/, 恋慕する /рембо-суру/, 焦がれる /когареру/ кохати тощо (Комісаров та Комарницька, 2012).

Відповідно, існують різні критерії для класифікації лексичних синонімів японської мови. Т.К. Комарницька та К.Ю. Комісаров пропонують класифікувати лексичні синоніми японської мови наступним чином: за етимологічним, семантико-стилістичним та структурним критеріями. Пропонуємо розглянути детальніше подані класифікації.

1.2. Класифікація лексичних синонімів у японській мові за етимологічним, структурним та семантико стилістичним критеріями

Першою розглянемо класифікацію за етимологічним критерієм. В основі цієї класифікації лежить поділ лексичного шару японської мови на ваго, канго та гайрайго. Відповідно, беручи до уваги саме такий розподіл слів за походженням, можна виокремити три групи синонімічних пар японської мови, а саме:

1) синонім ваго – синонім гайрайго (美しさ /уцукушіса/ – ビューティー /бю:ті:/ *краса, врода*);

2) синонім ваго – синонім канго (旅館 /рьокан/ – 宿屋 /ядоя/ *готель*);

3) синонім канго – синонім гайрайго (戦車 /сенся/ – タンク /танку/ *танк*).

Варто зауважити, що досить частим явищем є розподіл сфер вживання етимологічних синонімів, а також певні відмінності за семантикою слів. Наприклад, у порівнянні з лексемами канго, які частіше за все використовуються на письмі, у різноманітних текстах тощо, лексеми гайрайго та ваго більш поширені в усному мовленні. Щодо семантичних відмінностей, то слова, що відносяться до ваго та канго, у більшості своїй, мають ширше значення, ніж їхні синоніми з лексичного шару гайрайго (напр., 情報 /джьо:хо:/ та インフォメーション /інфоме:шьон/ *інформація*; обидва слова перекладаються як *інформація*, проте перше має більш широке семантичне поле, і може перекладатися як *новина, звіт чи розвідка*).

Наступним для розгляду є структурний критерій. Для поділу синонімів за цим критерієм спираються на розподіл номінативних одиниць японської мови на прості, похідні, складні, складноскорочені слова та стійкі словосполучення. Отже, на підставі цього критерію можна виділити наступні типи синонімічних пар:

а) прості слова, наприклад, しか /шіка/ і だけ /даке/ - означають "лише";

б) прості слова і похідні слова, наприклад, 白い /шірой/ білий та 真っ白い /машшірой/ *білісінький*;

в) прості слова і складні слова, наприклад, 特赦 /токушыя/ і 個別的恩赦 /кобецутекі-оншыя/ *помилування (або ж амністія)*;

г) прості слова і стійкі словосполучення, наприклад, 座る /сувару/ і 腰を掛ける /коші-о какеру/ *сидіти/сідати*;

г) похідні слова і складні слова (композиції), наприклад, 照合する /шьо:госуру/ *порівнювати* і 照らし合わせる /терашіавасеру/ *зіставляти*;

д) похідні слова і стійкі словосполучення, наприклад, 解雇する /кайкосуру/ і 首にする /кубі-ні суру/ звільняти тощо (Комісаров та Комарницька, 2012, с. 155).

Класифікуючи синоніми за семантико-стилістичним критерієм, мовознавці розрізняють їх за стилістичним забарвленням та відтінками значень, або ж обома із зазначених ознак. Однак, у той же час, дослідниками пропонуються різноманітні класифікації синонімів відповідно до критерію, що розглядається у цьому пункті. Наприклад, В.В. Левицький (2001) також розглянув у своїй праці один з варіантів поділу синонімів. Проте, його класифікація не набула поширення серед інших мовознавців. Натомість, більшість з них, все таки схиляється до поділу на абсолютні та часткові синоніми, а в останніх, у свою чергу, виділяють ідеографічні (семантичні), стилістичні та контекстуальні синоніми. Розглянемо подану класифікацію більш детально.

Пропонуємо спершу приділити увагу явищу, яке зустрічається у мові досить часто і набуло особливого поширення у власне японській мові, а саме частковій синонімії. У такому випадку, дві лексеми поділяють між собою одне або ж декілька значень, тобто значення між ними збігаються не повністю. Вони можуть відрізнитися емоційно-експресивним забарвленням, стилістичними функціями, відтінками значень тощо. Виходячи з цього, часткові синоніми поділяються на стилістичні, семантичні та контекстуальні, як було описано вище.

Стилістичні синоніми, це такі, що відрізняються за відтінками значень, які зазвичай є суб'єктивними, та виділяються на тлі нейтральних, а також сферою застосування. Вони закріплюються за конкретним стилем мовлення, виражають ставлення мовця до співрозмовника чи предмету мовлення. Мовознавці, що вивчають синонімію японської мови, пропонують класифікувати стилістичні синоніми, беручи за основу єдиний предметний зміст та зіставляючи слова, що є стилістично маркованими з нейтральними, у видках коли:

1) пряма номінація протиставлена переносній, непрямій або метафоричній, напр., 起きます /окімас/ *прокидатися* – 目が覚めます /ме-га-самемас/ *прокидатися* (букв. *відкривати очі*);

2) емоційно-експресивні слова виділяються на тлі нейтральних (об'єктивних), напр., 馬鹿に /бака-ні/ *надзвичайно* (非常に/хідзьо:-ні/ – нейтральний відповідник);

3) ступінь ввічливості є диференційною ознакою, напр., 食う /куу/ – 食べる /таберу/ – 召し上がる /мешіагару/ *їсти*; в даному випадку, перше слово є фамільярно-низьким, наступне використовується у нейтрально-ввічливому стилі, останнє ж зазвичай використовують як варіант кейго, тобто при високому ступені ввічливості;

4) основою відмінності є протиставлення за сферою функціонування, тобто можуть бути такі синонімічні пари як «слово загальнонародної мови - жаргонізм», або ж «слово загальнонародної мови - діалектизм» тощо (Комісаров та Комарницька, 2012).

Наступними для розгляду є ідеографічні синоніми, які між собою відрізняються відтінками значення, способами відображення дійсності. Такі синоніми можуть мати однаковий обсяг значень (価値 /качі/, 価格 /какаку/, 値段 /недан/ *ціна, вартість*), позначати загальне та окреме поняття (靴 /куцу/ *черевики* і 履き物 /хакімоно/ *взуття*), також в основі значень таких синонімів можуть лежати різні ознаки (日本語 /ніхонго/ *японська мова* і 国語 /кокуго/ *рідна мова*) (Комісаров та Комарницька, 2012).

Контекстуальні синоніми є цікавим випадком у частковій синонімії, адже їхня сутність принципово відрізняється від стилістичних та ідеографічних. Такі синоніми вступають у синонімічні зв'язки виключно у певному контексті, а за межами цього контексту перестають виконувати роль синонімів, оскільки значення таких слів не є подібними, більше того, зазвичай навіть не пов'язані між собою. (Комісаров та Комарницька, 2012).

Якщо часткова синонімія у мові явище поширене, то абсолютна синонімія навпаки, є дуже рідкісною. Абсолютні синоніми, це слова, значення яких цілком збігаються, і вони мають властивість замінювати одна одну у будь-яких контекстах. М.П. Кочерган (2001) у своїй праці наголошує, що здебільшого абсолютні синоніми трапляються в термінології. У звичайному мовленні вони є тимчасовим явищем, бо, як правило, набувають різних семантичних і стилістичних відтінків, а інколи й зовсім змінюють значення. Саме тому існування абсолютної синонімії як такої підлягає сумніву. Японісти вважають, що у японській мові абсолютні синоніми виражаються словом чи стійким словосполученням (例を挙げれば /ічірей-о агереба/ – 例えは /татоеба/ *наприклад*), різними формами слів та частинами мови, скороченим чи повним найменуванням (スマートフォン /сма:тофон/ і スマホ /смахо/ *телефон, смартфон*), а також китайськими, європейськими чи японськими основами (情報 /джьо:хо:/ та インフォメーション /інфоме:шьон/ *інформація*). Варто зазначити, що хоча описані вище синоніми вважаються абсолютними, у японській мові вони далеко не завжди є взаємозамінними, і зазвичай закріплюються за конкретною сферою вживання.

Висновки до розділу 1

У цьому розділі було розглянуто особливості лексичної синонімії японської мови. Завдяки отриманій інформації, ми змогли цілковито розтлумачити такі поняття як 類義語 /руйгіго/ та 同義語 /до:гіго/, що надало можливість якісніше виконати основні завдання курсової роботи.

Японську синонімічну лексику можна класифікувати за етимологічним, семантико-стилістичним та структурним критеріями. Кожна з класифікацій певною мірою була важливою для подальшого розвитку дослідження, проте основна класифікація, на яку ми спиралась упродовж написання курсової роботи, була саме етимологічна, за якою лексика японської мови поділяється на три основних шари: ваго,

канго та гайрайго. Саме такий поділ лексики і зумовлює появу нових синонімічних рядів.

Синонімічна лексика займає особливе місце в японській мові, адже вона може слугувати не тільки як інструмент збагачення мови, наповнення її відтінками значень та точністю висловлення думки, а й бути повноцінною історією розвитку японської мови як такої, і бути відображенням культурних особливостей країни.

РОЗДІЛ 2

ІСТОРИЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ЛЕКСИЧНОЇ СИНОНІМІЇ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

2.1. Вплив Китаю на розвиток лексичної синонімії японської мови

Розвиток лексичної синонімії можна порівняти до розвитку лексики загалом, адже саме на цьому базується збагачення мови новими словами, що поповнюють синонімічні ряди, навіть більше, можуть створювати нові. Як нам вже відомо, лексичний шар японської мови поділяється на три частини, а саме ваго, гайрайго та канго, і про походження та вплив на лексичну синонімію останнього йтиме далі.

Побуває думка, що деякі слова з китайської мови, тобто канго, були введені в Японію в I столітті н.е. або, можливо, навіть раніше. Проте, ймовірно, ця думка є хибною, і запозичення з Китаю були інтенсивними та відбувалися протягом приблизно півтора тисячоліття. Китайсько-японські слова складають більше 50% японської лексики, що подібно до використання латинських слів в англійській мові. Китайські запозичені слова часто використовуються для вираження абстрактних понять та становлять значну частину академічної лексики. Китайсько-японські слова відображають величезний престиж, який надавався китайській культурі протягом століть. Більшість японців, як лінгвістів, так і інших осіб, не вважають слова з лексичного шару канго “запозиченнями” і розглядають їх окремо від іншомовного прошарку.

Крім того, велика кількість китайських творів, таких як філософські тексти, література, поезія та історіографія, були перекладені на японську мову, що також вплинуло на розвиток лексичної синонімії в японській мові. Перекладачі намагалися знайти відповідні китайські слова, які мали б подібне значення, що й оригінал, і вводили їх у японську мову як синоніми, розширюючи тим самим лексичний репертуар японської мови.

На відміну від гайрайго ідентифікація китаїзмів вимагає достатньо високої професійної підготовки, оскільки в даному випадку необхідні не тільки знання етимологічних особливостей лексики японської мови, а також історичних, культурних і літературних реалій Китаю.

2.2. Розвиток лексичної синонімії у період ранніх контактів з Європою та після реставрації Мейджі

У кінці XVI століття в Японії з'явилися перші європейці, переважно португальці, голландці та іспанці, які поширювали християнство та західну культуру. Це мало великий вплив на мову в двох аспектах. По-перше, японці усвідомили, що крім китайської та японської існують й інші мови. Також, відповідно, у цей час у японській мові з'явилися перші запозичення із західних мов. Ці запозичення розподілялися на дві групи: торгову і релігійну лексику. Торгова лексика, в основному іменники, передавалися ієрогліфами, тоді як релігійна лексика, включаючи дієслова та прикметники, записувалася латиницею, оскільки її потрібно було відмежовувати від ваго і канго.

Проте, такі активні запозичення європейських слів виявилися нетривалими, адже вже з першої половини XVII до середини XIX ст. у Японії проводилася так звана політика ізоляції країни, яка японською отримала назву сакоку (яп. 鎖国 (хіраганою さこく) – “країна в ланцюгах”). У цей період країна самоізолювалася від контактів із зовнішнім світом, християнська лексика тоді майже зникла, а голандці стали єдиними європейцями, яким дозволили залишитися у Японії і саме вони вже після 1639 року, стали рушієм другого етапу запозичень, протягом якого японці близько двох століть засвоювали сучасні європейські наукові знання.

Відповідно, у XVI столітті з'явилися запозичення з португальської та нідерландської мов, чисельність яких є невеликою, і в основному це конкретна лексика, що позначає раніше не відомі в Японії предмети матеріальної культури, такі як パン

/пан/ *хліб*, タバコ /табако/ *тютюн*, コーヒー /ко:хі:/ *кава* та інші. Де-які з таких слів отримали свої аналоги у японській мові з інших прошарків її лексики. Наприклад, запозичене з голандської мови слово ホック /хокку/ *гачок*, має такі синоніми як 手鉤 /тегакі/, 爪 /цуме/ і усі вони перекладаються як *гачок*, проте мають більш широке значення. Подібних прикладів існує не мало: コック /кокку/ (голандське запозичення), 板前さん /ітамае-сан/, 料理人 /рьо:ріджін/ *повар*; ビロード /біро:до/ (португальське запозичення), 本天 /хонтен/, 天鵞絨 /біро:до/ *оксамит* тощо.

Вже після Реставрації Мейджі у другій половині ХІХ ст., коли Японія відкрилася для світу, почали з'являтися перші запозичення і з інших європейських мов, таких як німецька, французька, італійська тощо. Причиною ж такого поштовху у бік Заходу слугував страх Японії бути колонізованою, а отже вона мусила ступити на шлях модернізації, і протягом майже 2 років більш ніж сто важливих політичних діячів та академічних діячів провели а кордоном, вивчаючи іноземні інституції. Таким чином, японська мова почала свій шлях збагачення європейськими запозиченнями, і з'явилися такі відомі слова як アルバイト/арубайто/ *підробіток* (німецьке), マヨネーズ /майоне:дзу/ *майонез* (французьке), メルヘン /мерухен/ *казка* (німецьке) тощо. Відповідно, так само як і португальські та голандські запозичення ці слова утворюють синонімічні пари, наприклад:メルヘン /мерухен/ – 物語 /моногатарі/ *казка*; オペラ /опера/ - 歌劇 /кагекі/ *опера*; バカンス /бакансу/ – 休暇 /кю:ка/ *відпустка, канікули* та інші.

Звісно, що найбільший вплив на формування шару гайрайго має саме англійська мова, але цю частину запозичень ми вирішили розглянути окремо.

2.3. Розвиток лексичної синонімії після поразки у Другій світовій війні

Після революції Мейджі у другій половині XIX ст. кількість гайрайго різко зросла. Не дивлячись на те, що у той час запозичення з американського варіанту англійської переважали, на їх фоні все ще залишались запозичення з німецької, британської англійської та французької мов. Проте, саме поразка у Другій світовій війні та американська окупація дали сильний поштовх, для збільшення темпів інтеграції американської англійської у японську.

Якщо умовно поділити періоди запозичень на три етапи, то саме післявоєнний період буде останнім та найчисельнішим з них. Кількість таких запозичень продовжує зростати і у наші дні. І, що характерно, з часом, американізми значною мірою почали витіснити усі інші запозичення, а тепер становлять основну масу гайрайго. До прикладу, колись позичене з німецької мови слово ベット/бетто/ *ліжка*, було витіснене англійським варіантом ベッド /беддо/, також, майже уся німецька медична термінологія теж вийшла з ужитку, та віддала своє місце англійським запозиченням. Більшість американізмів почали слугувати синонімами і для вже існуючих на той момент японських слів. Приклади таких слів є ミルク /міруку/ та 牛乳 /гю:ню:/ молоко; バイク /байку/ 自転車 /джітенся/ *велосипед* та інші.

Завдяки основній вибірці професій пов'язаних з війною, державним управлінням тощо, діловим зв'язкам із Заходом, а також високому рівню імпорту західних ЗМІ, англійська мова проникла в японську мову, відкривши шлях до поступової зміни способу використання нових термінів і фраз, які не є природними для японської мови. Ці запозичення стали невід'ємною частиною японського способу життя (Зак Холт, 2015, с. 31).

Висновки до розділу 2

У другому розділі ми розглянули історичні чинники розвитку японської лексичної синонімії, і завдяки цьому отримали можливість проаналізувати причини

саме такого поділу за етимологічною класифікацією японського шару лексики на ваго, канго та гайрайго.

Розуміння походження тих чи інших слів, не тільки допомагає визначити витoki мови, а й продемонструвати історію країни, укладену у таку складну систему як мова, адже слова відображають культурні реалії народів.

Слова, що пішли з Китаю та належать до канго, не вважають запозиченнями, тому катаканною вони не записуються. Перейшли вони до японської мови, в основному, через запозичення писемності, а також спроби перекладу текстів японцями китайською. Більшість канго використовуються у академічній мові та є термінами в областях різних наук, а китайсько-японські слова становлять близько 50% усієї лексики японської мови.

Що ж до гайрайго то ці запозичення можна поділити умовно на три етапи, а саме: запозичення у періоди ранніх контактів з Європою, після реставрації Мейджі та після поразки у Другій світовій війні. Для кожного з періодів характерні певні особливості у вигляді різниці між тим, з яких мов відбувалися запозичення.

У наш час саме третій етап досі продовжує розвиватися. Запозичень з англійської мови під впливом глобалізації з кожним днем стає більше, і від цього розбіжності між усною та письмовою мовою теж продовжують зростати.

РОЗДІЛ 3

ВИКОРИСТАННЯ СИНОНІМІЧНОЇ ЛЕКСИКИ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

3.1. Використання синонімічної лексики японської мови в усній мові

Завдяки інформації, окресленій у перших двох розділах, ми дійшли висновку, що однією з головних особливостей японської лексичної синонімії є саме різноманітне походження слів. І з огляду на це, було б недоречно залишити без уваги той факт, що відрізняється і частота вживання у мовленні та на письмі синонімів того чи іншого шару лексики.

У нашому випадку, була використана наукова праця Зака Холта (2015), який досліджував вплив англійської мови на словниковий склад японської, та провів опитування більш ніж 140 респондентів японців різних вікових категорій та статі щодо використання запозичених слів в усній мові.

Якщо поглянути на результати проведеного опитування, то за гендерною ознакою вони виявилися несподіваними. Справа в тому, гендерний аспект є в Японії впливовим у будь яких сферах, і, відповідно, проектується на мову, надаючи жіночому та чоловічому усним мовленням гендерно-специфічні вирази. Однак, наступне опитування демонструє, що із запозиченнями ситуація відрізняється. І жінки, і чоловіки відповіли, що при розмові зі своїми японськими друзями у переважній більшості випадків використовують запозичення (Зак Холт, 2015)

Самі ж респонденти, коментуючи свої відповіді, вказували на наступні причини: використання японського слова там, де зазвичай фігурують запозичення може призвести до непорозуміння; послуговуючись у мовленні гайрайго, увага на це не звертається, адже на слух сприймається цілком природньо; англійська мова, яка нині складає найбільший відсоток запозичень, є важливою для пошуку роботи, а також популяризується через зростаюче використання інтернету, соцмереж, онлайн-сервісів тощо; ну і один з найбільш відомих факторів, який був помічений нами також під час

власного дослідження, це відмінність відтінків значень між запозиченим словом та його японським еквівалентом, а також менша кількість значень у гайрайго в загальному.

Рис.3.1.

Рис.3.2.

Скориставшись платформою YouTube, ми переглянули декілька відеоматеріалів, що були зняті японцями до 30 років у розмовному жанрі, або ж на якусь специфічну тематику, яка стосувалася японської молодіжної культури, та намагалися звернути увагу на те, скільки саме запозичених слів вживалось автором під час розмови зі співбесідником, обслуговуючим персоналом або ж у моменти декламування своєї думки глядачам.

Далі, ми б хотіли вам запропонувати декілька прикладів, взятих з опрацьованих відеоматеріалів, у вигляді синонімічних пар. Проте, для більшого розуміння контексту, спершу продемонструємо декілька цитат автора ютуб-каналу під назвою “Onomaru”,

японця Хітокі, який знімає відеоролики переважно на тематику, у якій може бути зацікавлена сучасна молодь та ті, хто вивчає японську мову: де вживаються ті чи інші частки, використання сленгових слів, базові міфи про Японію тощо.

今日はそんな皆さんのためにネイティブがどういう感覚で使っているのかを説明したいと思います。

/кьо:-ва сонна мінасан-но тамені неітібу-га до:іу канкаку-де цукаттеіру-нока о
сецуме:штаі то омоімас/.

Якщо ви відносите себе до таких людей, то сьогодні я вам поясню це з позиції носія мови.

У поданому реченні автор використав запозичене слово *ネイティブ*, що перекладається як *носій мови*; відповідно, для цього слова існують власне японські еквіваленти, проте, вони можуть мати більш широке значення: *母語話者/боговашя/*, *原住民* /генджю:мін/ тощо. Тобто, перевага була надана саме запозиченому слову у процесі мовлення, і таке використання синонімічних пар супроводжує переважну більшість випадків в усній мові.

疲れた、結構僕のプライベートのことが多かったですけど皆さんどうでしたか。

/цукарета, кекко боку-но пурайбе:то-но кото-га о:катта дес-кедо мінасан
до:дешітака/

Я так втомився, у цьому відео було досить багато мого особистого, проте чи сподобалось це вам?

У цьому прикладі ситуація схожа з попереднім. Слово *プライベート* /пурайбе:то/ перекладається як *приватний, особистий* і є запозиченим з англійської мови. Еквівалентів для цього слова існує чимало: *私的* /шітекі/, *仲間内* /накамаучі/ тощо, і усе це *приватний*, однак, зі своїми відтінками значень.

だいたい自由行動の時間が終わるとみんなホテルに帰るんですよ。

/тайдай джію:ко:до:-но джікан-га овару-то мінна хотеру-ні каерундесйо/

Зазвичай, коли вільний час завершується, усі повертаються до готелю.

Тут запозиченим словом є ホテル /хотеру/ еквівалентом до якого є 旅館 /рюкан/ *готель*. На нашу думку, це досить цікавий випадок вживання запозичення саме у тому контексті, у якому його було використано. Так, тут дуже легко можна прослідкувати відмінність у значеннях японських синонімів, та зрозуміти намір автора використати саме запозичене слово. У відеоролику, Хітокі розповідав про японські шкільні подорожі, під час яких діти залишаються в готелях. Зазвичай такими готелями є 旅館 /рюкан/, тобто готелі у японському стилі. Проте, автор все ж використав запозичене слово, з наміром вказати на те, що подорожували вони у дитинстві не лише Японією, а й іншими країнами, де заселялись вже у ホテル /хотеру/.

実は僕たちは友達同士ではカジュアルな日本語しか話さないの。 . . .

/джіцува бокутачі-ва томодачідо:ші-дева кадзюаруна ніхонго-шіка
ханасанаіноде.../

У колі друзів ми завжди розмовляємо у нейтральному стилі...

Наведений приклад демонструє використання слова カジュアルな /кадзюаруна/, що є вже сучасним запозиченням з англійської мови від слова *casual*, яке перекладається як *простий, нейтральний, повсякденний* тощо. Це слово користується великою популярністю у сучасній молоді, і використовується в основному для позначення стилю одягу. Навіть в українській мові є слово *кежуал*, що теж є похідним від англійського варіанту. Однак, прийшовши у японську мову, це слово отримало нове значення, що позначає нейтральний (неформальний) стиль мовлення.

Також, прикладами синонімічних пар можуть слугувати:

- シチュエーション /шічюе:шюон/ – 状態 /джьо:тай/, 様子 /йо:су/, 立場 /тачіба/ *ситуація, обставини, стан*;
- イメージ /імеджі/ – 映像 /ейдзо:/ *образ* (у чийсь уяві);

- ニュアンス /нюансу/ – 意味合い /іміай/, 語感 /гокан/ відтінок значення, нюанс.

Що ж до згаданого вище проведеного нами опитування, то у ньому брали участь дев'ятеро японців віком від 18 до 30 років. Суть була у тому, аби обрати між двома словами японського та іншомовного походження, яким людина зазвичай послуговується у розмові. Запропонованими словами були *インフォメーション* /інфоме:шьон/ та *情報* /джьо:хо:/ *інформація*, і за результатами, 67% опитуваних обрали запозичене слово.

Таку тенденцію до переваги у живому мовленні запозичених слів демонструє і Зак Холт. Він також провів опитування, у якому жінки та чоловіки мали обрати між запозиченим словом та його японським еквівалентом. І судячи з отриманих результатів, обидві статі користуються гайрайго більше, ніж не запозиченими словами, хоча перші і мають свою синонімічну пару.

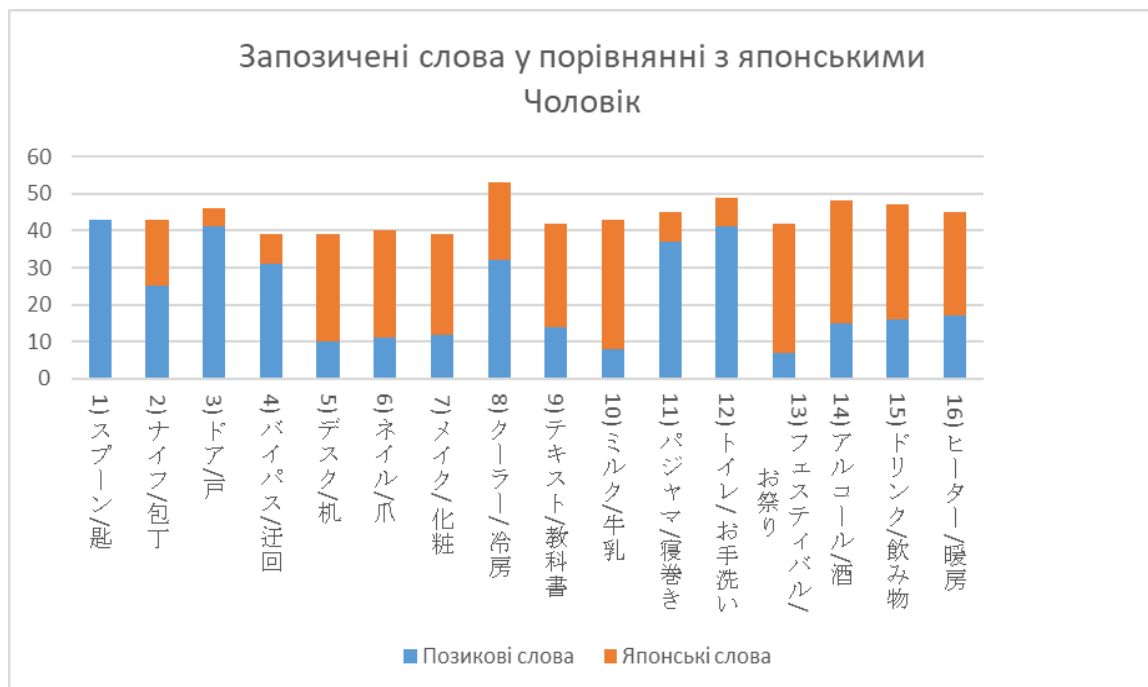

Рис.3.3.

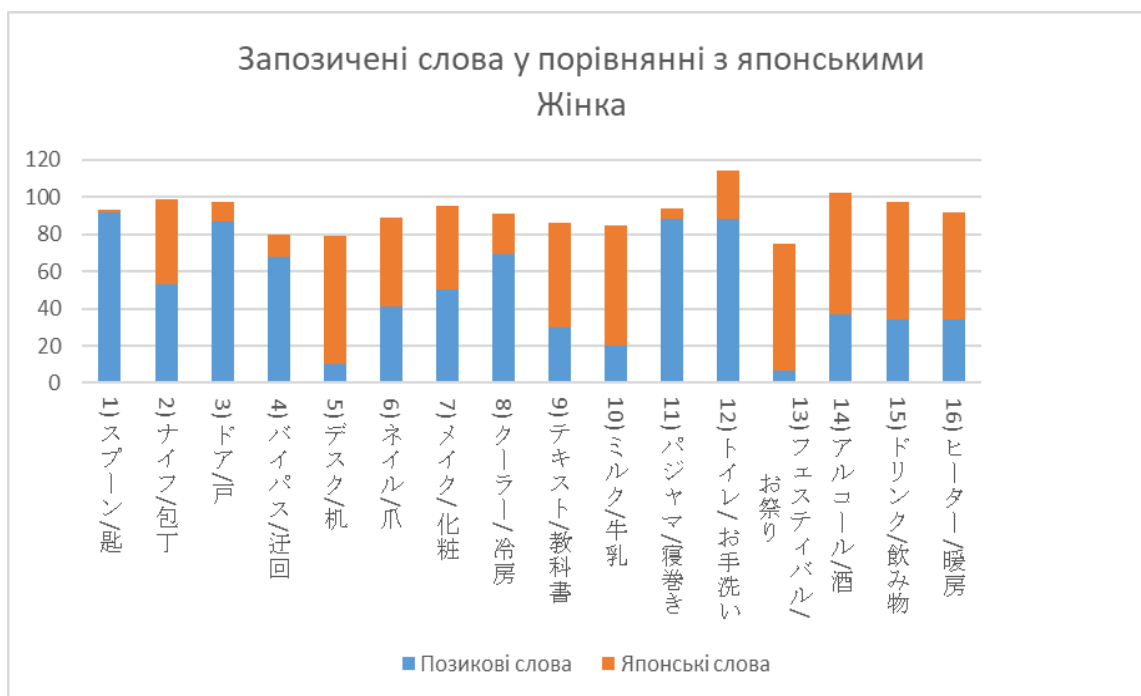

Рис.3.4.

Зокрема, у дослідженнях молодіжного стилю сучасної японської мови виявлено, що іншомовні запозичення – у великій мірі, васейейго, формують основну мовну базу японської молоді. Ці слова можуть запозичуватися безпосередньо, або ж бути результатом поєднання вже запозичених елементів. Тобто, васейейго – це, фактично, псевдоангліцизми, тобто слова, які начебто є калькою з англійської мови. Вони можуть звучати та виглядати як запозичення, пишуться зазвичай катаканаю, проте в реальності вони не існують в англійській мові, або ж мають інше значення. Наприклад, слово チャームポイント /чя:мупоінто/ *привабливі риси*, яке пішло від поєднань таких слів як «charm» та «point», проте в англійській мові таке значення несе за собою словосполучення “attractive features”.

Навіть беручи до уваги те, що слова, утворені з японських елементів безумовно займають важливе місце у повсякденному житті носіїв, кількість запозичень, переважно американізмів, тримають чітку лідируючу позицію в усному мовленні японців і причиною цього феномену, звісно ж, є глобалізація.

3.2. Використання синонімічної лексики японської мови у письмовій мові та літературі

Враховуючи специфіку японської синонімічної лексики, використання цієї лексики в усній та письмовій мовах зазвичай суттєво відрізняється. Так, в обох випадках провідною темою може слугувати одна й та сама думка, проте використовуватимуться слова з інших шарів лексики та синоніми до них.

Якщо в усній мові, ми дійшли висновку, що у ній переважають слова з гайрайго та ваго, то на письмі ситуація трохи інакша. Порівнюючи ці два типи мови, ми помітили й те, що у японських книжках та текстах доволі невелика кількість запозичень, і за даними статистичних досліджень їхня частка складає не більше 10% усіх слів, що не сказати про канго, які навпаки присутні як спеціалізовані терміни в області науки, техніки, бізнесу, літератури та інших галузях.

Як правило, слова-еквіваленти для запозичених слів з шарів ваго та канго мають більше відтінків значень, що у письмовій мові дає можливість уникнути тавтології та урізноманітнити текст. Ми вважаємо, що на таку статистику вплинуло ще декілька факторів.

По-перше, китайські запозичення проникли у японську мову близько 1500 років тому, через що основна маса лексичного шару японської мови складається з китайсько-японських слів, і, відповідно, писемність як така розвивалася з використанням слів переважно шарів ваго та канго. Така тенденція зберіглася і в момент різкого зростання кількості запозичених слів у мові. По-друге, регулярне використання слів гайрайго та активне поповнення цього шару лексики англіцизмами відбулося відносно нещодавно, точніше у другій половині ХХ ст., а у наші часи, завдяки глобалізаційним процесам, вони взагалі стали частиною повсякденного життя японців. Тобто, початок появи канго припав на періоди розвитку культури, літератури, мистецтва, науки тощо, що спричинило появу відповідних слів та термінів, і так само з гайрайго. Сучасні запозичення проявляються зазвичай у соціальних мережах, як сучасні професіоналізми

тощо, бо саме там вони виконують свою початкову функцію, з метою якої, були інтегровані у мову.

Проаналізувавши декілька різностильових текстів японською мовою ми виявили багато слів канго, у яких є свої еквівалентні запозичення та синоніми з шару ваго, які зазвичай не використовуються на письмі, якщо мова йде про тексти наукової тематики, чи офіційно-ділові. Однак, бувають і виключення, коли перевага надається саме гайрайго, у текстах політичного змісту. До прикладу візьмемо фрагмент з оприлюднених Міністерством закордонних справ Японії “Завдань японської дипломатії на початку XXI століття”:

21 世紀においては、グローバル化は益々不可逆的な大きな流れとなり、あらゆる分野で国境を越えた相互依存関係は深まると考えられる。この様な流れの中で、国際社会の安定と繁栄を確保していくために「グローバル・プレーヤー」として、構想し、提案し、行動していくことが我が国の国益を実現する途である。

/Ніджю:іссейкі-ні ойге ва, **гуро:барізе:шьон** ва масу-масу фукагякутекі-на о:кі-на нагаре то нарі, араюру бун'я-де коккьо:-о коета согоідзон-канкей ва фукумару то кангаерареру. Коно йо:-на **нагаре**-но нака-де, кокусайшыкай-но антей то хан'ей-о какухо-шітеіку таме-ні “гуро:бару пуре:я:” тошіте, ко:со:-ші, тейан-ші, ко:до:-шітеіку кото га вагакуні-но кокуекі-о джіцуген-суру мічі де ару/

*У XXI столітті **глобалізація** дедалі більше стає великим незворотним потоком, і вважають, що поглиблюється взаємозалежність в усіх сферах, яка не знає державних кордонів. У цьому **потоці** шляхом до задоволення національного інтересу нашої держави у статусі “глобального гравця” є розробка, пропонування і здійснення заходів для гарантування міжнародної стабільності і процвітання (Комарницька, Комісаров, 2012, с. 160).*

Звернемо увагу на два слова, виділені чорним курсивом, а саме **グローバル化** /гуро:барізе:шьон/ *глобалізація* та **流れ** /нагаре/ *потік*. По-перше, це є прикладом

контекстуальних синонімів, тобто, ці слова між собою окремо не мають нічого спільного, проте у контексті набувають еквівалентних значень. По-друге, слово на позначення явища глобалізації має і свій відповідник 地球規模化 /чікю:кібока/, проте у тексті використали саме запозичення, а не слово з шару канго. Ми дійшли висновку, що зазвичай так трапляється у випадках, коли мова йде про сучасні реалії, професії (маркетинг, менеджмент, програмісти тощо) та професіоналізми, запозичені з англійської мови, адже у такому контексті слова гайраго нестимуть саме той відтінок та значення, які є влучним та зрозумілим варіантом.

Якщо ж брати загальну тенденцію канго, переважати на письмі, літературі тощо, то пропонуємо наступні приклади синонімічних пар, де перше слово – канго, друге – ваго, або ж гайрайго, що були взяті з текстів на повсякденну тематику японською мовою:

- 花瓶 /кабін/ – 花立て /ханадате/ *ваза, підставка для квітів*;
- 夜間 /якан/ – ナイト /найто/ *ніч*;
- 月光 /гекко:/ – 月灯かり/цукіакарі/ *місячне сяйво*;
- 山岳 /сангаку/ – マウンテン /маунтен/ *гора*;
- 牛乳 /гю:ню:/ – ミルク /міруку/ *молоко*;
- 手術 /шюджюцу/ – サージエリ – /са:джері:/ *операція*
- 道路 /до:ро/ – ハイウェイ /хайуей/ *дорога* тощо.

Як бачимо, навіть неспеціалізовані слова канго користуються популярністю на письмі. Ще одним доказом цього твердження може слугувати один з досліджених текстів не наукового стилю.

Якщо трошки відійти від базування своїх роздумів на основі етимологічної класифікації, то можна помітити, що усне та письмове мовлення в цілому мають слова синоніми, які вже повноцінно закріпилися у використанні того чи іншого типу

мовлення, і не бажані для того, аби змінювати свою позицію. Такими словами слугують, наприклад *でも* /демо/ – *しかし* /шікаші/ *але*, *なんで/どうして* /нанде/до:шіте/ – *なぜ* /назе/ *чому*, *いつも* /іцумо/ – *必ず* /канаразу/ завжди тощо. Перший варіант того чи іншого слова зазвичай використовують в усній мові, другий – в письмовій.

3.3. Способи пошуку синонімів та визначення відтінків їх значень

Японські синоніми часто мають тонкі відмінності у значенні та вживанні, які може бути важко відрізнити для тих, хто не є носіями мови. Наприклад, слова *美しい* /уцукушії/ і *麗しい* /урувашії/ обидва перекладаються як *прекрасне*, але перше частіше використовується для опису природної краси, тоді як друге використовується для опису краси, яка є більш вишуканою або елегантною. Саме тому дуже важливим аспектом вивчення мови є знати слова та різноманіття відтінків їх значень, а також навчитися правильно розрізняти їх та застосовувати у розмові чи на письмі.

Існує багате різноманіття способів дізнатися синоніми до того чи іншого слова, зрозуміти, де саме і за яких обставин його було б доречніше використати тощо. Цими способами можуть слугувати як онлайн-сервіси, сайти так і паперові варіанти.

Розпочнемо перелік зі словників, та довідників. У тлумачних словниках зазвичай біля слова можуть позначатися і близькі за значенням до нього лексичні одиниці. Так, там ви не отримаєте конкретного пояснення особливостей конкретного слова, чи причин використання у певній сфері життя, проте це є хорошим варіантом для початку ознайомлення з синонімією як такою. У більшості випадків, наприклад в японсько-українських словниках окрім загальноновживаних слів присутні також науково-технічні, економічні, суспільно-політичні та спортивні терміни, що дає можливість знайти можливі відповідники до слів, що вживаються у розмовній мові. Одним з хороших прикладів таких словників є українсько-японський японсько-український словник “Навчальний словник японських ієрогліфів” І. Бондаренка та Т. Хіно. До нього

увійшло близько 8450 найбільш уживаних українських та 11600 японських слів, майже усі з яких входять до активної лексики української та японської мов.

Говорячи про довідники, то найбільш популяризованим серед філологів японської мови, а також українських та іноземних мовознавців, є довідник А.Е. Бекхауса “Використання японських синонімів” (2016) (оригінал – А.Е. Backhouse “Using Japanese Synonyms” (2016)).

“Цей важливий довідник надає чітку інформацію про лексичний зміст, комбінаторну поведінку та інші аспекти для близько 300 груп японських синонімів, доповнених широким різноманітними автентичними прикладами. Результатом є чіткий опис значення та вживання кожного елемента, підкреслюючи схожість і відмінності між сусідніми термінами, а також сусідніми термінами та розширює лексичний запас учнів” – пише Бекхаус (2016) у передмові до свого довідника.

Онлайн словники теж є чудовим та зручним варіантом пошуку синонімів, а особливо ті, які завжди під рукою. Ми вважаємо доречним у контексті питання перекладу та пошуку синонімічних слів вказати і на телефонні додатки, адже у сучасному світі, у більшості населення з собою завжди є телефон, а не книжка. Тож, пропонуємо звернути увагу на мобільний додаток “Shirabe Jisho”. Це словник, у якому можна вводити у пошукову строку слова як англійською, так і японською мовами, а для більшої зручності та практичності, прямо у додатку можна малювати канджі та шукати їхні значення. Найбільшою перевагою саме цього словника є те, що він надає декілька варіантів перекладу слова, а також пояснює не тільки основне значення, а й його відтінки, демонструючи це у прикладах. Також важливим критерієм позитивної оцінки цього словника є те, що ним можна користуватися в режимі оф-лайн.

Не менш важливими, або, можливо, навіть найбільш важливим та ресурсним джерелом для пошуку синонімічних слів та їх значень є тезауруси. Тезаурус – це спеціальний різновид словників, який містить інформацію про семантичні відносини лексичних одиниць, іншими словами синонімічний словник. Саме ці словники є одним з найефективніших способів дізнатися якомога більше про синонімічні зв'язки слів.

“Weblio” – один з найбільших тезаурусів японської мови, що доступний в Інтернеті. Він містить велику кількість слів та словосполучень, які можна використовувати для побудови різноманітних текстів, включаючи літературні твори, наукові роботи, бізнес-документи та інші. Також, у ньому є інформація про синоніми, антоніми та асоціації між словами. Крім того, інформацію про те, як використовувати слова в різних контекстах та стилях мовлення теж можна знайти у цьому тезаурусі.

Кожен з тих, хто вивчає японську мову, і намагається поповнювати свій словниковий запас має користуватися бодай одним з таких джерел, адже розуміння відмінності значень слів, і вміння застосовувати їх у правильних контекстах є обов'язковим вмінням не тільки для японської, а й для інших мов.

Висновки до розділу 3

Розуміння нюансів японських лексичних синонімів важливо для ефективного спілкування як в усній, так і в письмовій японській мові. Вибір правильного слова для правильної ситуації може мати велике значення в тому, як ваше повідомлення сприймається та розуміється вашою аудиторією

У цьому розділі були окреслені результати нашого дослідження використання синонімів в усній та писемній мовах. Велике різноманіття джерел дало нам можливість якомога точніше охарактеризувати моменти, у яких використовуються різні синонімічні пари та ряди.

У ході дослідження ми опиралися на поділ лексичного шару за етимологічним критерієм, який відіграв в цілому велику роль у цій курсовій роботі та у диференціюванні синонімів на сфері використання, а також варіації їх систематизування.

Говорячи про усну мову, то з судячи з розглянутої інформації, прикладів та результатів опитування у праці Зака Холта (2016), у ній переважають лексеми гайрайго та ваго. При чому, важливо зазначити, що у повсякденному житті, при розмові з друзями чи сім'єю, японці надають перевагу, все ж таки, запозиченим словам та

васейейго. На такі розбіжності між використанням канго та гайрайго в усній мові найбільшим чином вплинула глобалізація.

У писемній мові ситуація відрізняється. У літературі, наукових, офіційно-ділових текстах, та і взагалі в сферах, особливо тих, що стосуються інтелектуальної діяльності людини, канго переважають. Ми вважаємо можливою причиною того, що канго використовується переважно на письмі є те, що писемність як така розвивалася з використанням слів переважно шарів ваго та канго, і, відповідно, більшість китайських слів закріпилися у мові саме з таким використанням.

Одним із способів вивчення японських лексичних синонімів є звернення до японського тезауруса або словника синонімів. Ці ресурси можуть надати величезну кількість інформації про нюанси та використання різних слів. Важливо враховувати контекст, в якому використовується слово, а також культурні та соціальні фактори, які можуть впливати на значення і вживання слів в різних ситуаціях.

У ході дослідження ми використовували велику кількість онлайн та паперових джерел, які допомогли нам знайти цілі синонімічні ряди, виділити синоніми за сферами використання, відтінками значень, у деяких випадках навіть визначити походження того чи іншого слова.

ВИСНОВКИ

У цій курсовій роботі ми досліджували особливості використання синонімічної лексики японської мови, та отримали важливі для подальшого розвитку цієї проблематики результати, які, завдяки використанню великої кількості різноманітних словників, тезаурусів, довідників та статей, мають ґрунтовні пояснення, а також відповідають поставленим початково завданням. Результати нашого дослідження є наступними:

1. У японській мові існують два основних терміни на позначення синонімів, а саме 同義語 /до:гіго/ та 類義語 /руйгіго/, проте, вони мають свої певні відмінності. 類義語 /руйгіго/ позначає саме слова (а не граматичні конструкції, наприклад), що мають однакове, або майже однакове значення, в той час як значення 同義語 /до:гіго/ значно ширше, та використовується для опису не тільки синонімів, як слів, що мають еквівалентні значення, а ще й таких понять як “антоніми” та “гіпоніми”;

2. За етимологічною класифікацією лексичний шар японської мови поділяється на канґо, ваґо та гайрайґо, тобто на слова китайського та японського походжень, і запозичені слова, які включають у себе європейські та американські запозичення. Відповідно, походження синонімів напряду та дуже тісно пов'язане з таким поділом. Виходячи з таких міркувань та отриманої у другому розділі цього дослідження інформації, розвиток синонімії можна прирівняти до розвитку японської лексики загалом. Тож, опираючись на такі ствердження, ми дійшли висновку, що синонімічну лексику як і звичайну теж поділяють на ваґо, канґо та гайрайґо відповідно.

3. Зважаючи на таке сильне розмежування у походженнях синонімів, вони матимуть і різні відтінки значень та сфери вживання. Приміром, з огляду на виконані дослідження у Розділі 3, ми вважаємо, що в усному мовленні перевагу надають лексемам ваґо і гайрайґо, порівняно з синонімічними до них лексемами канґо, які

переважають вже у письмовій мові, на що, на нашу думку, вплинула саме хронологія запозичень та творення японського лексичного шару загалом.

4. У японській мові лексична синонімія відіграє роль не тільки інструмента збагачення мови відтінками значень, уникання тавтології, точності висловлення думки, а й також є важливим нарисом історії Японії та її культурних особливостей.

Японська мова багата на слова, які дуже яскраво втілюють собою культурні особливості та специфіку менталітету, а слова-синоніми у ній надають можливість мовцю передати увесь спектр емоцій, з бажаними відтінками. Витіснення на другий план синонімічної лексики шару ваго та канго є величезною небезпекою для збереження автентичної мови та її ідентичності, мови, як елемента культури.

Дослідження цієї теми не є вичерпним, адже і у наші дні японська мова продовжує активно приймати до себе запозичення з американського варіанту англійської мови, поповнюючи цим шар лексики гайрайго, та приймає активну участь у процесі глобалізації.

Ця курсова робота може стати поштовхом до розгляду цієї теми іншими дослідниками в більшій мірі у майбутньому, та розширенні методології, для поглибленого вивчення лексичної синонімії японської мови.

要約

このコースワークには同義語使い分けを研究しました。研究の対象は、現代日本語における同義語語彙の使用の特殊性であり、言語の語彙層が「漢語」「和語」「外来語」に分割されていることを考慮に入れている。本研究の目的は、現代日本語における同義語語彙の使用の重要性を説明するとともに、日本語の語彙層の異なる同義語の使用圏の区分の本質を明らかにし、他言語の様々な影響下における日本語語彙の同義性の発展段階を追跡することである。

本研究では、日本語の語彙の一部である同義語の特徴を明らかにし、その 3 つの分類を実証した。研究の基礎となったのは、日本語の語彙を和語、加語、外来語に分け、それぞれ同義語とする語源的分類である。日本語の語彙の発達に影響を与えた歴史的な出来事を検討した。これらの出来事を、中国の影響、ヨーロッパ人との初期の接触期と明治維新後の影響、第二次世界大戦の敗戦後の影響の 3 段階に分類した。第 3 段階は現在も続いており、英語からの借用が多いことが特徴である。

日本語の場合、語彙の層によって同義語の使用範囲が異なる。本研究では、話し言葉と書き言葉における同義語の使用状況を調べたところ、前者では外来語と和語の使用が多く、書き言葉では漢語が多いという結論に達した。

この研究の過程で、私たちは多くのオンラインおよび紙の資料を利用し、同義語シリーズ全体を見つけ、使用分野や意味の濃淡で同義語を区別し、場合によっては言葉の起源さえも特定することができたのである。

キーワード:同義語、研究、語源分類、意味の濃淡、応用分野、辞書

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Бондаренко І., Хіно Т. & Карпенко Ю.О. (Ред.). (1998). *Українсько-японський японсько-український словник. Навчальний словник японських ієрогліфів*. Київ: Видавничий дім “Альтернативи”

Карпенко Ю.О. (2006). *Вступ до мовознавства*. Київ: Видавничий центр “Академія”

Комарницька Т.К., Комісаров К.Ю. (2012). *Сучасна японська літературна мова. Теоретичний курс*. Том 1. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго

Кочерган М.П. (2001). *Вступ до мовознавства*. Київ: Видавничий центр “Академія”

Левицький А.Є. (2001). *Функціональна переорієнтація номінативних одиниць сучасної англійської мови*. (Монографія) Житомир

Малахова Ю.В. (2007). *Японські лексичні запозичення в контексті міжкультурної комунікації* (Дис. канд. філолог. наук.). Інститут сходознавства ім. А. Кримського НАН України, Київ. Відновлено з <http://www.disslib.org/japonski-leksychni-zapozychennja-v-konteksti-mizhkulturnoyi-komunikatsiyi.html>

Backhouse A.E. (2016). *Using Japanese Synonyms*. Cambridge: University Printing House

Holt Z. (2015). *How and Why the English Language influences Japanese* (Master's thesis) Submitted in partial fulfilment of the degree of BA (Hons) Asia Pacific Studies with Japanese. Retrieved from https://www.academia.edu/14181898/How_and_Why_the_English_Language_influences_Japanese

Goo 辞典: <https://dictionary.goo.ne.jp/>

Onomaopu (2022). *How to sound NATURAL speaking Japanese? PARTICLES: NE「ね」*
[videorecording]. YouTube. Retrived from
<https://www.youtube.com/watch?v=EEHfMIZL11s>

Onomappu (2023). *Your Japanese is TOO POLITE - How to be more CASUAL*
[videorecording]. YouTube. Retrived from https://www.youtube.com/watch?v=S1Xjc3z_k2s

Taro K. & Hideki K. (Eds.) (2016). *Handbooks of Japanese Language and Linguistics: Handbook of Japanese Lexicon and Word Formation*. (Volume 3): Boston/Berlin: Walter de Gruyter Inc

Weblio 類語辞典: <https://thesaurus.weblio.jp/>

いつ岡村&古川達（編集者）(2017)。*どんどんよめる！日本語ショートストーリーズ*。東京都千代田区
九段北：株式会社アクル